

KIRKKOHALLITUKSEN YLEISKIRJE

Nro 28/2005
23.9.2005

HAUTAUSTOIMEN MAKSUT

Kirkkohallitus on istunnossaan 14.12.2004 asettanut työryhmän laatimaan seurakunnille annettavan ohjeistuksen hautaustoimen maksuista. Työryhmä on jättänyt mietintönsä 20.6.2005 (Hautaustoimen maksut, sarja C 2005:3). Istunnossaan 20.9.2005 kirkkohallitus hyväksyi mietinnön.

Hautaustoimilain mukaan maksut hautasijan luovuttamisesta, hautaamiseen liittyvistä palveluista ja haudan hoidosta saavat olla enintään palvelun tuottamisesta aiheutuneiden kustannusten suuruiset. Maksujen perusteiden tulee olla samat kaikille niille, joille seurakunta on velvollinen osoittamaan hautasijan. Maksuissa ei saa olla sellaisia eroja, jotka perustuvat henkilöön liittyvään syyhyn. Erilaisista palveluista voidaan kuitenkin periä erilaisia maksuja. Hautaustoimilain maksusäännösten lisäksi on maksujen määrittelyssä tarpeen ottaa huomioon perustuslain 6 §:n säännös yhdenvertaisuudesta ja siihen liittyvästä syrjintäkiellosta sekä hallinto-oikeudellinen yhdenvertaisuusperiaate. Maksut eivät saa olla välillisesti kään syrjiviä.

Sovellettavat säännökset eri tilanteissa:

1. Hautaustoimilain 6 §:ssä tarkoitetut palvelut - seurakunta on hautaustoimilain 4 §:n mukaan velvollinen tarjoamaan hautasijan:
 - enintään omakustannushinta (6 § 1 mom)
 - maksujen perusteiden tulee olla samat (6 § 2 mom)
2. Hautaustoimilain 6 §:ssä tarkoitetut palvelut - seurakunnalla ei ole hautaustoimilain 4 §:n mukaista velvollisuutta hautasijan tarjoamiseen:
 - enintään omakustannushinta (6 § 1 mom)
 - hautaustoimilaki ei edellytä samamaksuisuutta
 - perustuslain 6 §:n syrjintäkielto
3. Maksut muista kuin hautaustoimilain 6 §:ssä tarkoitetuista palveluista:
 - hautaustoimilaki ei aseta rajoituksia
 - perustuslain 6 §:n syrjintäkielto.

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon seurakuntien eri tehtäväalueiden kokonaiskustannukset (brutto) olivat vuonna 2004 yhteensä 883,3 miljoonaa euroa. Hauta-

ustoimen osuus niistä oli 91,3 miljoonaa euroa eli n. 10,3 %. Hautaustoimen toimintatuotot olivat 14,1 miljoonaa euroa ja nettokustannukset 77,2 miljoonaa euroa. Hautaustoimen toimintatuotot olivat siis n. 15 % hautaustoimen kokonaiskustannuksista. Seurakuntien yhteisöverotulot vuonna 2004 olivat 96 miljoonaa euroa. Kirkon yhteisövero-osuutta on perusteltu seurakuntien yhteiskunnallisilla tehtävillä, joista lakisääteisiä ovat hautaustoimi, väestötietojärjestelmän ylläpitoon osallistuminen sekä kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten ylläpito. Lisäksi lapsi- ja nuorisotyössä, diakoniatyössä sekä ulkosuomalaistyössä kirkko hoitaa monia yhteiskunnallisia palvelutehtäviä. Seurakunnan tulee arvioida kokonaisuutena lakisääteisten yhteiskunnallisten tehtäviensä kustannuksia suhteessa saamansa yhteisövero-osuuden määrään. Puuttuva osuus katetaan ensisijaisesti tehtäväalueiden maksu- ja mahdollisilla muilla tuloilla ja kirkollisverotuloilla vasta sitten, jos em. tulot eivät riitä.

Seurakunta voi lain asettamissa rajoissa määrätä maksut sellaisiksi, että ne tukevat seurakunnan kannalta toivottavia hautaustoimen käytäntöjä. On suositeltavaa, että hautaustoimen suoritteista muodostetaan tarkoituksenmukaisia kokonaisuuksia hinnoittelun pohjaksi. Niin uudesta hautasijasta kuin hallinta-ajan jatkamisestakin on suositeltavaa periä jokin hinta. Hautausmaan ylläpitoon liittyviä kustannustekijöitä voidaan huomioida hautasijojen hinnoissa, joten hautausmaalla voi olosuhteiden mukaan olla eri hautasijamaksuja. Tunnustukseton hautausalueen hautasijamaksuksi suositellaan samaa maksua kuin mitä peritään vainajan asuinpaikkakunnan hautausmaan tavanomaisesta samankaltaisesta hautasijasta. Keskeiset hautaamiseen liittyvät tehtävät ovat haudan avaaminen, haudan peittäminen ja haudan peruskunnostus. Näihin liittyvien maksujen tulisi olla yhtenäisemmät perustuen tehtävistä seurakunnalle aiheutuviin kustannuksiin. Hautaan siunaamisesta ei tule periä palvelumaksuja, jotka liittyvät toimituksen suorittajiin. Jos kysymyksessä ei ole kirkollinen toimitus, maksujen periminen on mahdollista. On suositeltavaa, että sakraalitulojen käyttö evankelis-luterilaiseen kirkkoon kuuluvien hautaan siunaamiseen asuinpaikkakunnasta riippumatta on maksutonta. Tilojen käyttö kirkkoon kuulumattomien hautaamiseen voi olla maksullista.

Mietinnössä annetaan myös maksuesimerkki, jota omiin olosuhteisiinsa soveltamalla seurakunnat voivat päästä yhdenmukaisempaan hinnoitteluun.

KIRKKOHALLITUS

Kansliapäällikkö

Risto Junttila

Maankäyttöpäällikkö

Harri Palo

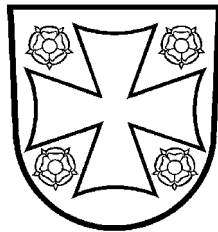
LIITE Hautaustoimen maksutyöryhmän mietintö

ISSN 0781-9501

Painopaikka: Kirkkohallituksen monistamo

HAUTAUSTOIMEN MAKSUT

**Kirkkohallituksen 14.12.2004 asettaman
työryhmän mietintö**

**Suomen ev.lut. kirkon keskushallinto
Sarja C 2005:3**

Kirkkohallitukselle

Kirkkohallitus on istunnossaan 14.12.2004 asettanut työryhmän laatimaan seurakunnille annettavan ohjeistuksen hautaustoimen maksuista 30.6.2005 mennessä. Työryhmän puheenjohtajaksi nimettiin kansliapäällikkö Risto Junttila Kirkkohallituksesta ja muiksi jäseniksi ylitarastaja Joni Hiitola opetusministeriöstä, kirkkoherra Jorma Silander Punkaharjun seurakunnasta, talousjohtaja Leena Junnikkala Oulun seurakuntayhtymästä ja ylipuutarhuri Tuovi Lehtinen Vantaan seurakuntayhtymästä. Työryhmän sihteeriksi nimettiin maankäyttöpäällikkö Harri Palo Kirkkohallituksesta. Työryhmä otti nimekseen *Hautaustoimen maksutyöryhmä*.

Ohjeistuksen laatimistyössä työryhmä on kokoontunut viisi kertaa. Työryhmä on kuullut asiantuntijana kirkkoneuvos Seppo Häkkistä. Saatuaan tehtävänsä valmiiksi työryhmä luovuttaa mietintönsä kunnioittavasti kirkkohallitukselle.

Helsingissä 20. päivänä kesäkuuta 2005

Risto Junttila

Joni Hiitola

Leena Junnikkala

Tuovi Lehtinen

Jorma Silander

Harri Palo

SISÄLLYS

HAUTAUSTOIMEN MAKSUT	5
Asian taustaa	5
Hautaustoimen maksut lainsäädännössä	6
Hautaustoimi seurakuntien taloudessa	7
Maksujen määräämisestä ja hinnoittelupolitiikasta	8
Hautaustoimen maksujen erittely	9
Hautamaksut	9
Hautamiseen liittyvät maksut	11
Hautaan siunaaminen	12
Maksujen periminen kirkollisista toimituksista	12
Tilojen käyttö	12
Sakraalitulojen käyttö hautaan siunaamiseen	12
Esimerkki hautaustoimen maksuista	13

HAUTAUSTOIMEN MAKSUT

Kirkkohallituksen 14.12.2004 asettaman työryhmän mietintö 20.6.2005

Asian taustaa

Vuoden 2004 alusta voimaan tulleen hautaustoimilain (457/2003) toimeenpano on edellyttänyt muutoksia hautaustoimen taksoissa. Lain mukaan evankelis-luterilaisen kirkon seurakunta tai seurakuntayhtymä voi periä maksuja hautasijan luovuttamisesta, hautaamiseen liittyvistä palveluista ja haudan hoidosta. Maksut saavat olla enintään palvelun tuottamisesta aiheutuvien kustannusten suuruiset ja maksujen perusteiden tulee olla samat kaikille, joilla on oikeus tulla haudatuksi seurakunnan tai seurakuntayhtymän hautausmaalle (jäljempänä tästä käytetään nimitystä *samamaksuisuuden periaate*).

Hautaamiseen liittyy hautaustoimilaissa mainittujen lisäksi muita tehtäviä, joista osa on kirkkolain tai kirkkojärjestyksen mukaisia, osa muita seurakuntien tarjoamia palveluja. Hautaustoimen taksojen määrittely on herättänyt laajaa keskustelua. On esitetty kannanottoja järjestelmän oikeudenmukaisuudesta, samamaksuisuuden periaatteen soveltamisesta sekä seurakunnan mahdollisuudesta periä maksuja eri tehtävistä.

Opetusministeriön asettama hautaustoimilain seurantatyöryhmä on selvityksessään hautaustoimen maksuista 19.10.2004 todennut, että hautaustoimilakia koskevan hallituksen esityksen perusteluissa hautausmaiden ylläpitoon käytettävissä olevan rahoituksen on katsottu sisältyvän seurakuntien yhteisöveron tuotosta saamaan osuuteen. Seurakuntien yhteisöverotulot riittävät koko kirkon tasolla ja pidemmällä aikavälillä tarkasteltuna keskimäärin kattamaan hautaustoimen nettokulut. Epäkohtana on yhteisöverotulojen epätasainen jakautuminen seurakuntien kesken. Lausunnossaan 28.2.2005 eduskunnan hallintovaliokunnalle kirkkohallitus piti selvityksessä esitettyä tapaa edetä hautaustoimilain samamaksuisuuden periaatteeseen liittyvien epäkohtien poistamiseksi hyväksyttävänä todeten kuitenkin, että seurakunnilla on hautaustoimen ohella muitakin luonteeltaan yhteiskunnallisia tehtäviä. Tehtävistä osa on lakisääteisiä.

Kevään 2005 kirkolliskokous on hyväksynyt esityksen Kirkon keskusrahaston perusmaksun maksuperusteen muuttamiseksi ja yhteisövero-osuuden jakoperusteen tarkistamiseksi. Esityksen mukaisten kirkkolain (1054/1993) ja verontilityslain (532/1998) muutosten on määrä astua voimaan 1.1.2006. Esityksen mukaan mm. seurakuntien yhteisöveron jako-osuus tilitettäisiin seurakunnille puoliksi voimassa oleviin säännöksiin perustuvien jako-osuuksien mukaisesti ja puoliksi seurakuntaa tai seurakuntayhtymää vastaavan kunnan tai kuntien väkilukujen suhteessa. Esityksen perusteluna ovat mm. seurakuntien hautaustoimilain mukaiset tehtävät. Muutoksella tasattaisiin yhteisöveron epätasaista jakautumista seurakuntien kesken.

Kirkkohallitus on ohjeistanut hautaustoimen maksuja viimeksi yleiskirjeillään 32/1999 (ositain kumottu) ja 20/2003. Muuttunut tilanne edellyttää aiheen uutta tarkastelua. Kirkkohallitus asetti 14.12.2004 työryhmän valmistelemaan hautaustoimen maksuista seurakunnille an-

nettavaa ohjeistusta. Työryhmässä oli edustus kirkkohallituksesta, opetusministeriöstä ja seurakunnista. Työryhmän työ käsitti kaksi vaihetta. Ensinnäkin selvitettiin, mitkä ovat lain mukaan hyväksyttävistä periaatteista eri asioissa. Toiseksi arvioitiin, mitkä ovat suositeltavia periaatteita seurakuntien tehtävät, toiminta ja talous huomioon ottaen.

Näissä ohjeissa käytetään evankelis-luterilaisen kirkon seurakunnasta ja seurakuntayhtymästä lyhyden vuoksi sanaa *seurakunta*.

Hautaustoimen maksut lainsäädännössä

Hautaustoimilain 6 § koskee maksuja hautasijan luovuttamisesta, hautaamiseen liittyvistä palveluista ja haudan hoidosta. Hallituksen esityksen perustelujen mukaan säännöksessä tarkoitettut palvelut liittyvät yleisten hautausmaiden ylläpitovelvollisuuteen. Esimerkkeinä palveluista, joita säännös ei koske, mainitaan siunauskappelin, kirkon tai muun vastaavan tilan vuokraus ja kellojen soitto. Vastaavasti voitaneen katsoa, että säännöstä ei sovelleta esimerkiksi hautaustoimen hengelliseen puoleen tai muistotilaisuuden järjestämiseen liittyviin palveluihin, koska nämä eivät välittömästi liity velvollisuuteen ylläpitää yleisiä hautausmaita.

Pykälän 1 momentin mukaan maksut saavat olla enintään palvelun tuottamisesta aiheutuneiden kustannusten suuruiset.

Pykälän 2 momentin mukaan maksujen perusteiden tulee olla samat kaikille niille, joilla on oikeus tulla haudatuksi seurakunnan tai seurakuntayhtymän hautausmaalle. Säännös koskee toisin sanoen niitä tilanteita, jolloin seurakunta on lain 4 §:n mukaan velvollinen osoittamaan hautasijan. Maksuissa ei saa olla sellaisia eroja, jotka perustuvat henkilöön liittyvään syyhyn (esimerkiksi jäsenyyteen uskonnollisessa yhdyskunnassa). Erilaisista palveluista voidaan kuitenkin periä erilaisia maksuja. Esimerkiksi hautasijan hinta voi olla erilainen seurakunnan eri hautausmailla. Maksujen ei kuitenkaan tulisi olla välillisestikään syrjiviä siten, että ne tosiasiallisesti johtaisivat syrjivään lopputulokseen. Tällainen tilanne voisi syntyä esimerkiksi silloin, jos tunnustuksettoman hauta-alueen hautasijojen hinnoitteluperiaatteet poikkeaisivat seurakunnan muista hautausmaista.

Hautaustoimilain 6 §:n 2 momentti ei koske niitä tilanteita, jolloin hautausmaalle haudataan vainaja, jolle seurakunta ei olisi velvollinen osoittamaan hautasijaa. Tällöinkin ylärajan maksuille muodostaa omakustannushinta, sillä 6 §:n 1 momentti koskee myös niitä tilanteita, jolloin seurakunnalla ei ole velvollisuutta hautasijan osoittamiseen.

Seurakunta voi myöntää kokonaan tai osittain vapautuksen hautaustoimilain mukaisista maksuista, jos vainaja on ollut rintamaveteraani, tai siihen rinnastettavasta syystä. Maksuvapautus voi koskea myös hänen puolisoaan.

Hautaustoimilain maksusäännösten lisäksi on maksujen määrittelyssä tarpeen ottaa huomioon perustuslain 6 §:n säännös yhdenvertaisuudesta ja siihen liittyvästä syrjintäkiellosta sekä hallinto-oikeudellinen yhdenvertaisuusperiaate. Näitä on noudatettava myös niissä tapauksissa, joissa hautaustoimilain samamaksuisuussäännöstä ei sovelleta. Perustuslain 6 §:n 2 momentin mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Henkilön jäsenyyteen uskonnollisessa yhdyskunnassa perustuvat erot maksuissa ovat siten sallittuja vain hyväksyttävän perusteen nojalla.

Sovellettavat säännökset eri tilanteissa:

1. Hautaustoimilain 6 §:ssä tarkoitetut palvelut - seurakunta on hautaustoimilain 4 §:n mukaan velvollinen tarjoamaan hautasijan
 - enintään omakustannushinta (6 § 1 mom)
 - maksujen perusteiden tulee olla samat (6 § 2 mom)

2. Hautaustoimilain 6 §:ssä tarkoitetut palvelut - seurakunnalla ei ole velvollisuutta hautasijan tarjoamiseen
 - enintään omakustannushinta (6 § 1 mom)
 - hautaustoimilaki ei edellytä samamaksuisuutta
 - perustuslain 6 §:n syrjäntäkielto

3. Maksut muista kuin hautaustoimilain 6 §:ssä tarkoitetuista palveluista
 - hautaustoimilaki ei aseta rajoituksia
 - perustuslain 6 §:n syrjäntäkielto

Hautaustoimi seurakuntien taloudessa

Kirkkohallitus on yleiskirjeellään 44/2002 antanut ohjeet kustannusten kohdentamisesta seurakunnissa ja seurakuntayhtymissä. Ohjeen mukaan kustannukset kohdennetaan aiheuttamisperiaatteen mukaan eri tehtäväalueille, kuten hautaustoimeen. Ensimmäiset ohjeen mukaiset seurakuntien tilinpäätöstiedot ovat vuodelta 2004. Tietojen mukaan seurakuntien eri tehtäväalueiden kokonaiskustannukset (brutto) olivat vuonna 2004 yhteensä 883,3 miljoonaa euroa. Hautaustoimen osuus niistä oli 91,3 miljoonaa euroa eli n. 10,3 %. Hautaustoimen toimintakulut olivat 66,4 miljoonaa, toimintatuotot 14,1 miljoonaa, sisäiset kulut 2,4 miljoonaa, poisotot ja pääoman sisäiset korot 11,2 miljoonaa, osuus hallintomenoista 11,3 miljoonaa ja nettokustannukset 77,2 miljoonaa euroa. Hautaustoimen toimintatuotot olivat siis n. 15 % hautaustoimen kokonaiskustannuksista. Huomattakoon, että hautainhoitosopimukset eivät sisälly eikä niiden kuulukaan sisältyä tähän laskelmaan.

Suomessa kuoli vuonna 2004 noin 47.600 henkilöä. Noin 98 % vainajista haudataan evankelis-luterilaisten seurakuntien ja seurakuntayhtymien ylläpitämille hautausmaille. Voidaan todeta, että seurakunnille aiheutui erilaisia hautaustoimen kustannuksia keskimäärin n. 1.950 euroa haudattua vainajaa kohti. Hautaustoimen tuotot olivat n. 300 euroa haudattua vainajaa kohti, joten seurakuntien nettokustannukset haudattua vainajaa kohti olivat vuonna 2004 n. 1.650 euroa. Pelkästään yhden vuoden tietojen perusteella tehtyyn laskelmaan sisältyy virhemahdollisuuksia, mutta luvut ovat suuntaa-antavia. Seurakuntatalouksien välillä on merkittäviä eroja niin hautaustoimen kuluissa kuin tuotoissakin.

Seurakuntien yhteisöverotulot vuonna 2004 olivat 96 miljoonaa euroa. Kirkon yhteisöverosuutta on perusteltu seurakuntien yhteiskunnallisilla tehtävillä, joista lakisääteisiä ovat hautaustoimi, väestötietojärjestelmän ylläpitoon osallistuminen sekä kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten ylläpito. Lisäksi lapsi- ja nuorisotyössä, diakoniatyössä sekä ulkosuomalaisytyössä kirkko hoitaa monia yhteiskunnallisia palvelutehtäviä. Kirkolliskokouksen päätöksen mukainen kirkon yhteisöverosuuden uusi jakotapa mahdollistaa, että seurakunnilla on entistä tasapuolisemmat taloudelliset edellytykset suoriutua tehtävistään. Kirkon keskusrahaston avustusjärjestelmä säilyy edelleen kaikkein vähävaraisimpien seurakuntien tuke-

na, mutta avustustarve vähenee. Seurakunnan tulee arvioida kokonaisuutena lakisääteisten yhteiskunnallisten tehtäviensä kustannuksia suhteessa saamansa yhteisövero-osuuden määrään. Puuttuva osuus katetaan ensisijaisesti tehtäväalueiden maksu- ja mahdollisilla muilla tuloilla, ja kirkollisverotuloilla vasta sitten, jos em. tulot eivät riitä (ks. luku: Esimerkki hautaustoimen maksuista).

Maksujen määräämisestä ja hinnoittelupolitiikasta

Kirkkojärjestyksen 17 luvun 5 §:n mukaan kirkkovaltuusto päättää haudoista perittävistä maksuista. Muilta osin maksuista päättäminen kuuluu kirkkoneuvoston toimivaltaan. Maksujen tulee perustua hyväksytyyn taksaan. Maksujen perimisestä taksan puitteissa voi päättää se viranomainen, jolle hautaustoimen tehtävät ohje- tai johtosäännöllä on osoitettu.

Jos laki mahdollistaa eri hinnoittelun esim. paikkakunnan asukkaalta ja ulkopaikkakuntalaiselta, niin maksu määräytyy haudattavan vainajan, ei hautaoikeuden haltijan tai muiden omaisten mukaan.

Hautaustoimilain samamaksuisuuden periaate koskee selvästi seuraavia maksuja: hautasija, haudan avaaminen, haudan peittäminen, haudan peruskunnostus ja haudan hoitaminen. Muiden tehtävien hinnoittelua käsitellään tässä ohjeessa tehtäväkohtaisesti erikseen.

On huomattava, että hautaustoimilain maksusäätely koskee evankelis-luterilaisen kirkon seurakuntaa vain, jos hautaaminen on seurakunnan asia. Jos vainaja haudataan muun hautausmaan ylläpitäjän hautausmaalle, niin hautaamiseen liittyvien muiden mahdollisten palvelujen tuottaminen ei välttämättä ole evankelis-luterilaisen seurakunnan tehtävä. Seurakunta voi silti sallia esimerkiksi vainajan säilytystilan käytön, vaikka vainaja haudataan muun hautausmaan ylläpitäjän hautausmaalle. Tällaisessa tilanteessa on suositeltavinta, että muun hautausmaan ylläpitäjä tekee asiasta sopimuksen seurakunnan kanssa. Sopimuksella seurakunta voi esim. laskuttaa muun hautausmaan ylläpitäjää tilan käytöstä omakustannushinnan mukaan.

Seurakunta voi lain asettamissa rajoissa määrätä maksut sellaisiksi, että ne tukevat seurakunnan kannalta toivottavia hautaustoimen käytäntöjä. Esim. tuhkahautausta voi edistää tarjoamalla erilaisia edullisia hautausvaihtoehtoja.

Lain mukaan on hyväksyttävää, että seurakunta perii muun paikkakunnan asukkaan hautasijasta ja hautaamisesta omakustannushinnan tai muuten korkeamman hinnan kuin paikkakunnan asukkaalta. On tavanomaista, että paikkakunnalla pitkään asunut muuttaa viimeisiksi elinvuosikseen muualle, mutta haluaa tulla haudatuksi vanhalle kotipaikkakunnalleen. Maksut olisikin syytä määrätä sellaisiksi, että hintaero paikkakunnan asukkaan ja ulkopaikkakuntalaisen välillä ei muodostu kohtuuttoman suureksi.

Hautaustoimilaki näyttäisi mahdollistavan ulkopaikkakuntalaisia koskevien maksujen erotte-
lun sen mukaan onko hän kuulunut kirkkoon vai ei. Perustuslain syrjintäkiellon vuoksi erotte-
lulle on esitettävä hyväksyttävä peruste. On suositeltavaa, että erottelu tehdään vain silloin,
kun se on mahdollista paikkakuntalaistenkin kohdalla, kuten tilavuokrissa.

Seurakunnilla on toimivalta vapaasti hinnoitella hautaustoimen palvelunsa lain asettamissa rajoissa, miniminä maksuton palvelu ja maksimina omakustannushinta. Tämä on johtanut siihen, että samojen tehtävien hinnoittelussa on eri seurakuntien välillä suuria eroja. Asuin-

paikkakunnan vaihtaminen on nykyisin hyvin yleistä. Suuret erot hautaustoimen taksoissa näyttävät asuinpaikkakuntaa vaihtaneen näkökulmasta sattumanvaraisilta ja perusteettomilta. Tässä yhteydessä on nostettu esille myös kysymys kansalaisten yhdenvertaisesta kohtelusta. Hautaustoimilaki ei sinällään ohjaa seurakuntia yhtenäisempään hinnoitteluun. Tähän suuntaan voidaan kuitenkin päästä, jos seurakunnat omaksuvat hinnoitteluperiaatteen, jolla ne hautaustoimen kustannukset, joita valtion osallistuminen kustannuksiin ei kata, peritään hautaustoimen maksuina. Maksut voidaan määritellä aiheuttamisperiaatteen mukaan maksujen ohjausvaikutus huomioiden (ks. luku: Esimerkki hautaustoimen maksuista).

Hautaustoimen maksujen erittely

Seuraavassa tavanomaisia seurakuntien hautaustoimen maksutaulukoissa mainittuja asioita:

- Hautamaksuja: arkkuhauta (matala/syvä, lapsen hauta), uurnahauta, hallinta-ajan jatkaminen, hautasija muistolehdoissa, hautapaikka kolumbaariossa.
- Hautaamiseen liittyviä maksuja: haudan avaaminen (arkkuhauta: matala/syvä, uurnahauta), sokkelikiven ja hautamuistomerkin poisto, reunakivien poisto, haudan peittäminen (arkkuhauta: matala/syvä, uurnahauta), sokkelikiven ja hautamuistomerkin asennus, reunakivien asennus, haudan peruskunnostus (arkkuhauta: nurmipinta/hiekkapinta, havutus, uurnahauta, hautaaminen muistolehtoon, hautaaminen sirottelualueelle), sunnuntaityö, kynttilät.
- Muulloin kuin hautaamisen yhteydessä: haudan peruskunnostus, muistomerkin oikaisu.
- Muistomerkkimaksuja: muistomerkki, sokkelikivi, muistolaatta yhteismuistomerkkiin.
- Tilavuokria: vainajan säilytystila, kirkko/kappeli, tila muistotilaisuuden järjestämiseen.
- Kuljetukseen liittyviä maksuja: vainajan kuljetus tuhkattavaksi, vainajan kuljetus kappeliin / hautausmaalle, kantajat.
- Tuhkaukseen liittyviä maksuja: tuhkaus, urna, urnan säilytys tuhkauksen jälkeen.
- Hautaan siunaaminen sekä erilaisia palvelumaksuja: pappi (siunaustilaisuus, muistotilaisuus), kanttori (siunaustilaisuus, muistotilaisuus), suntio, kynttilät ja/tai kukat kirkkoon tai kappeliin, kellojen soitto, opastus, sunnuntaityö.

Osassa maksuista on erottelu sen mukaan onko vainaja paikkakuntalainen vai ulkopaikkakuntalainen. Osassa maksuista voi olla erottelu sen mukaan onko vainaja ollut evankelis-luterilaisen kirkon seurakunnan jäsen vai ei.

On suositeltavaa, että hautaustoimen suoritteista muodostetaan tarkoituksenmukaisia kokonaisuuksia hinnoittelun pohjaksi sen sijaan, että kaikista hautaamiseen tavanomaisesti liittyvistä asioista määrättäisiin hinta erikseen. Erikseen voi hinnoitella vaihtoehtoiset selvästi eri hintaiset suoritteet ja vapaasti valittavissa olevat suoritteet.

Hautamaksut

Vainaja voidaan haudata uuteen hautaan tai aiemmin luovutettuun hautaan. Oikeus uuteen hautaan on aina määräaikainen. Oikeus aiemmin luovutettuun hautaan voi olla määräaikainen tai pysyvä. Hauta käsittää yhden tai useamman hautapaikan, yksi hautapaikka käsittää yhden tai useamman hautasijan. Hauta on hallinnan kannalta yhtenäinen kokonaisuus, eli hallinta-aikoja luovutettaessa on huolehdittava siitä, että haudan eri hautasijojen hallinta-aika on sama.

Kun vainaja haudataan uuteen hautaan, hallinta-ajasta peritään maksu, joka on sama kaikille kunnan asukkaille seurakunnan jäsenyydestä riippumatta. Ulkopaikkakuntalaisen maksu voi olla korkeampi. Maksu määräytyy vainajan, ei haudan lunastavan omaisen asuinpaikkakunnan mukaan. Samanaikaisesti voidaan luovuttaa lisäksi yksi tai useampi vapaa hautasija. Pääsäännön mukaan hautaa luovutettaessa sovitaan keitä haudataan voidaan haudata, muuten vapaaseen hautasijaan voidaan haudata ensisijaisesti vainajan leski, sitten omainen suoraan etenevässä tai takenevassa polvessa. Maksu toistaiseksi vapaaksi jäävästä hautasijasta peritään sen mukaan onko leski tai muu, jolle hautasija on tarkoitettu, hautasijaa luovutettaessa paikkakunnan asukas vai ulkopaikkakuntalainen. Myöhemmillä asuinpaikkakunnan muutoksilla ei ole vaikutusta asiaan. Maksu kaikista luovutettavista hautasijoista peritään samanaikaisesti hautaa luovutettaessa. Erilaisista nykyisin vielä käytössä olevista varausmaksuista tulisi luopua, koska ne johtavat epäselvyyksiin eri hautasijojen hallinta-ajan suhteen.

Kun vainaja haudataan aiemmin luovutettuun hautaan, mitään hautasijamaksua ei peritä siltä ajalta, jonka hallinta-aika on vielä voimassa. Hallinta-aikaa on oltava vähintään haudan koskemattomuusajan. Hautasijamaksu peritään siltä ajalta, joka luovutetaan voimassa olevan hallinta-ajan lisäksi. Haudattaessa hautaan, jonka hautaoikeus on luovutettu ainiaaksi eli niin pitkäksi ajaksi kuin hauta on rauhoitetun hautausmaan osana, mitään hautasijamaksua ei peritä.

Haudan hallinta-aikaa voidaan jatkaa paitsi hautaamisen yhteydessä niin milloin tahansa määräjän ollessa päättymässä, ellei hallinta-ajan jatkamiselle ole estettä.

Hallinta-ajan jatkamisesta on perittävä sama maksu kaikilta kunnan asukkailta seurakunnan jäsenyydestä riippumatta. On suositeltavaa, että hallinta-ajan jatkamisesta ei peritä korkeampaa maksua siinäkin tapauksessa, kun ulkopaikkakuntalainen haudataan aiemmin luovutettuun hautaan. Korkeampi maksu on toisinaan kohtuuton. Seurakunnan on ensisijaisesti huolehdittava siitä, että hautausmaalla riittää vapaita hautasijoja oman kunnan asukkaille. Korkeammat maksut uusista haudoista ovat näin ollen perusteltavissa. Aiemmin luovutettujen hautojen uudelleen käyttö säästää uusien hautasijojen tarvetta. Hautaamista aiemmin luovutettuun hautaan tulisikin edistää siten, että hallinta-ajan jatkaminen on edullisempaa kuin uuden hautasijan lunastaminen.

Tuhkalle ei ole säädetty koskemattomuusaikaa, mutta tuhkan hautaamisessa vähimmäishallinta-aikana voidaan pitää viittätoista vuotta. Arkkuhautasijaan voidaan haudata useita tuhkuurnia. Tällaisessa tilanteessa maksu peritään tuhkuurnien lukumäärästä riippumatta käytössä olevien arkkuhautasijojen lukumäärän mukaan.

Tällä hetkellä monet seurakunnat luovuttavat kunnan asukkaalle ilmaisen hautasijan. Tällaisessa seurakunnassa myös hallinta-ajan jatkamisen on edellä mainitusta syystä tarkoituksenmukaista olla maksutonta. Käytäntö voi johtaa niin hallinta-aikaa kuin hautaoikeuden haltijaakin koskeviin epäselvyyksiin. Onkin suositeltavaa, että niin uudesta hautasijasta kuin hallinta-ajan jatkamisestakin peritään jokin hinta. Tällöin ei pitäisi jäädä epäselvyyttä hallinta-ajan kestosta. Tavallisimmin hautaoikeudesta huolehtinut henkilö on myös hautaoikeuden haltija. Hautasijamaksulla voidaan myös tasoittaa hintaeroja seurakuntien välillä.

Jos seurakunnan hautausmaalla on hautausryöpyden kannalta erilaisia alueita, maksu syvähauda-alueella voi olla hautasijaa kohti alempi. Tällä tavoin voidaan edistää tarkoituksenmukaista maankäyttöä.

Syvähauta-alueella maksu voi olla hautapaikkakohtainen. Haudattaessa syvähautaan ensimmäinen hautaaminen tapahtuu aina alempaan hautausyvyteen.

Hautausmaalla voi olla eri tavoin ylläpidettyjä alueita esim. hoitotason suhteen. Hautausmaan ylläpitoon liittyviä kustannustekijöitä voidaan huomioida hautasijojen hinnoissa, joten hautausmaalla voi olosuhteiden mukaan olla eri hautasijamaksuja.

Tunnustukseton hauta-alue voi sijaita eri paikkakunnalla. Tällaisessa tapauksessa maksu hautasijasta määräytyy vainajan asuinpaikkakunnan mukaan. Tunnustukseton hauta-alueen laatu voi vaikuttaa hautasijamaksuun. Yleisesti on kuitenkin suositeltava samaa maksua kuin mitä peritään vainajan asuinpaikkakunnan hautausmaan tavanomaisesta samankaltaisesta hautasijasta. Suositeltavana voidaan pitää käytäntöä, jossa tunnustuksetonta hauta-aluetta ylläpitävä seurakunta perii sopimuseurakunnilta hautasijoista omakustannushinnan. Vainajan kuolinpesä maksaa hautasijasta vainajan asuinpaikkakunnan seurakunnalle seurakunnan maksutaulukon mukaan. Maksu voi olla erilainen eri seurakunnissa.

Hautausmaalla voi olla perinteisiä erillisiä pelkästään seurakunnan jäsenten hautaamiseen tarkoitettuja alueita. Tällaisen alueen hautasijamaksun tulee olla sama kuin vastaavan yleisen hauta-alueen hautasijamaksun. Alemmaa hautasijamaksua voidaan pitää hautaustoimilain samamaksuisuuden periaatteen kiertämisenä.

Hautaamiseen liittyvät maksut

Keskeiset hautaamiseen liittyvät tehtävät ovat haudan avaaminen, haudan peittäminen ja haudan peruskunnostus.

Erot paikkakuntalaisten ja ulkopaikkakuntalaisten hautasijojen hinnoissa ovat perusteltavissa sillä, että seurakunnan on ensisijaisesti huolehdittava hautausmaan riittävydestä oman paikkakunnan asukkaille. Perustetta vastaavalle erolle hautaamiseen liittyvien tehtävien hinnoittelussa ei ole. Hautaamiseen liittyvien maksujen tulisikin olla yhtenäisemmät perustuen tehtävistä seurakunnalle aiheutuviin kustannuksiin.

Monissa seurakunnissa haudan avaamisen ja peittämisen suorittaa ulkopuolinen yrittäjä. Asialla ei välttämättä ole vaikutusta seurakunnan tehtävistä perimiin maksuihin. Maksuksi voidaan kuitenkin määrätä yrittäjän seurakunnalta perimä hinta.

Seurakunnalle haudan avaamisesta aiheutuvat kustannukset voivat vaihdella sen mukaan, minkä tyyppisellä alueella hautaus tapahtuu, mikä on hautausyvyys, mihin vuodenaikaan hautaus tapahtuu ja minkälaisia valmistelevia töitä haudan avaaminen edellyttää. Periaatteena toimenpiteiden hinnoittelussa voi olla, että eri hinnat määrätään vain sellaisista asioista, joihin vainajan omaiset vapaasti voivat vaikuttaa. Esim. mahdolliset roudan sulatuksesta ja haudan tukemisesta aiheutuvat kustannukset voi sisällyttää yhtenäiseen maksuun. Hautausyvyys on ymmärrettävä hinnoitteluperuste. Jos haudan avaaminen edellyttää muistomerkin ja/tai reunakivien siirtämistä pois haudalta, on nämä syytä hinnoitella erikseen.

Haudan peittämisestä huolehtivat joskus vainajan omaiset, jolloin asia voidaan ottaa huomioon tehtävien hinnoittelussa. Haudan tuennasta johtuen vaihtoehto ei ole aina mahdollinen, joten asiasta on syytä sopia erikseen.

On tilanteita, jolloin seurakunta joutuu hoitamaan myös muistomerkin ja reunakivien paikalleen asentamisen. Tehtävät on syytä hinnoitella erikseen, vaikka tavanomaisesti näistä asioista vastaisikin ulkopuolinen yrittäjä omaisten toimeksiannosta.

Kiireellisissä tehtävissä seurakunnalta saatetaan edellyttää sunnuntaityötä. Sunnuntaityö on syytä huomioida maksutaulukossa ja korotetuista maksuista on mainittava toimeksiannosta sovittaessa.

Hautaan siunaaminen

Kirkon pyhät toimitukset ovat oleellinen osa seurakuntien jumalanpalveluselämää. Seurakunnan jäsenen oikeuksiin kuuluu päästä niistä osalliseksi. Hautaan siunaamisen osalta tämä oikeus on laajennettu koskemaan tietyn edellytyksin myös kirkkoon kuulumattomia. Toimituksissa tavoitetaan suuri joukko sellaisia, jotka eivät muutoin osallistu seurakuntien toimintaan ja jumalanpalveluselämään.

Hautaan siunaamiset ovat erityisen merkittäviä. Ne ovat elävien sielunhoitoa. Kuolema koskettaa syvältä ja panee pohtimaan olemassaolon merkitystä ja arvoa. Jumalan sana, rukoukset ja virret hoitavat ja auttavat surutyön tekemisessä sekä avaavat näköaloja kristillisen sanoman ytimeen ikuisuuden toivosta. Jokainen toimitus on kirkon tehtävän kannalta suuri haaste ja mahdollisuus, jota ei tule jättää käyttämättä.

Maksujen periminen kirkollisista toimituksista

Toimitus on kirkollinen silloin, kun pappi suorittaa sen kirkkokäsikirjan mukaan. Esimerkiksi arvokkaat puitteet ja kanttorin soittama musiikki eivät tee tilaisuudesta kirkollista toimitusta, vaikka juhlahetki toteutettaisiin sakraalitulassa (kirkossa tai kappelissa).

Omaisilta ei tule periä hautaan siunaamisesta - sen jumalanpalvelusluonteen vuoksi - palvelumaksuja, jotka liittyvät toimituksen suorittajiin (pappi, kanttori, suntio ym.). Mikäli toimitus ei täytä em. kirkollisen toimituksen edellytystä, maksujen periminen on mahdollista.

Seurakunta voi maksaa säädetyt toimituspalkkiot kirkollisista toimituksista niiden suorittajille hyväksymänsä suositussopimuksen ehtojen mukaisesti.

Tilojen käyttö

Sakraalitilojen käyttö hautaan siunaamiseen

On suositeltavaa, että sakraalitilojen käyttö evankelis-luterilaiseen kirkkoon kuuluvien hautaan siunaamiseen asuinpaikkakunnasta riippumatta on maksutonta. Tilojen käyttö kirkkoon kuulumattomien hautaamiseen voi olla maksullista.

Muiden kirkkojen ja yhteisöjen jäsenten osalta piispat ovat antaneet suosituksen ”Kirkkokennuksen ja seurakunnan tilojen antaminen muiden kirkkokuntien ja kristillisten yhteisöjen käyttöön” 4.11.1997. Piispainkokouksen 13.-14.9.2005 hyväksymän kirkollisten toimitusten oppaan mukaan sakraalitulaksi vihitty paikka (kirkko, kappeli, siunauskappeli tai niihin ver-

rattava rakennus) voidaan tilapäisesti luovuttaa toisen kristillisen yhteisön käyttöön. Näiden tilojen antamisesta ei-kristillisen tai uskonottoman tilaisuuden pitopaikaksi tulee pidättäytyä.

Vainajan säilytystilan vuokran suhteen tulisi noudattaa samamaksuisuuden periaatetta. Säilytystilaa voidaan pitää välttämättömänä hautaamiseen liittyvänä palveluna. Muista tiloista voidaan periä seurakunnan päättämä vuokra ja muut mahdolliset kulut, jotka perustuvat todellisiin kustannuksiin.

Kirkkoherran ja kirkkoneuvoston on yhteistyössä tarpeellista laatia seurakunnassa noudatettavat periaatteet tilojen käytöstä ja luovuttamisesta (ottaen huomioon KL:n ja KJ:n säädökset).

Esimerkki hautaustoimen maksuista

Seuraava esimerkki on laadittu seurakunnasta 10.000 asukkaan kunnassa:

Seurakunnan lakisääteisten yhteiskunnallisten tehtävien kokonaiskustannukset (brutto) ovat yhteensä keskimäärin 230 000 euroa vuodessa. Hautaustoimen osuus niistä on 170.000 euroa. Kirkonkirjojen pidon kustannukset vähennettynä seurakunnan jäsenrekisterin ylläpidon kustannuksilla ovat olleet noin 40 000 euroa. Kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten korjauksissa suojelun edellyttämiä lisäkustannuksia on kertynyt keskimäärin 20.000 euroa vuodessa.

Seurakunnan saama yhteisöverotulo on keskimäärin 155.000 euroa vuodessa. Seurakunnan lakisääteisten yhteiskunnallisten tehtävien kokonaiskustannusten (brutto) ja yhteisöveron erotus on 75.000 euroa vuodessa. Koska hautaustoimen osuus mainituista kokonaiskustannuksista on noin 74 %, seurakunta päättää kattaa menojen ja tulojen erotuksesta saman osuuden hautaustoimen maksuilla. 74 prosenttia 75 000 eurosta on 55 500 euroa, mikä on noin kolmasosa hautaustoimen kokonaiskustannuksista.

Seurakunnan hautausmaalle haudataan vuoden aikana keskimäärin 90 vainajaa, joista arkkuhautaan 63 ja uurnahautaan 27 vainajaa. Vainajista ulkopaikkakuntalaisia on 6 ja ev.lut. kirkkoon kuulumattomia 14. Lisäksi hautausmaalla jatketaan vuosittain 50 hautasijan hallinta-aikaa.

Seurakunta päättää hautaustoimen maksuista seuraavanlaisen laskelman perusteella:

	maksu euroa	lukumäärä (arvio)	yhteensä euroa (arvio)
Arkkuhautasija (uusi, 25 v.):			
paikkakuntalainen	200	56	11.200
ulkopaikkakuntalainen	400	3	1.200
rintamaveteraanit	0	4	0
Arkkuhautasijan hallinta-ajan jatkaminen (25 v.):	100	50	5.000
Urnahautasija (uusi, 25 v.):			
paikkakuntalainen	50	24	1.200
ulkopaikkakuntalainen	100	3	300
rintamaveteraanit	0	0	0
Urnahautasijan hallinta-ajan jatkaminen (25 v.):	25	0	0
Haudan avaaminen, peittäminen ja peruskunnostus:			
arkkuhauta	350	63	22.050
urnahauta	150	27	4.050
Muistomerkin poistaminen:	25	40	1.000
Vainajan säilytystila / alkava viikko:	30	100	3.000
Kappelivuokra:			
ev.lut. kirkkoon kuulumaton	150	14	2.100
Muistotilan vuokra:			
seurakunnan jäsen	50	64	3.200
muut	150	8	<u>1.200</u>
			<u>55.500</u>